

ЛЕОНІД КОВАЛЬЧУК – ВИДАТНИЙ РЕФОРМАТОР МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

І. Я. Дзюбановський

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

1 жовтня 2014 року внаслідок тяжкої хвороби перестало битися серце ректора ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України” члена-кореспондента НАМН України, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора медичних наук, професора Леоніда Якимовича Ковальчука.

Леонід Якимович Ковальчук народився 15 березня 1947 р. у селі Тернівка Ізяславського району Хмельницької області в багатодітній селянській сім'ї. 1966 р. закінчив Бережанське медичне училище, а 1973 р. – Тернопільський медичний інститут. 1973–1974 рр. – лікар-інтерн Тернопільської обласної лікарні. 1974–1975 рр. – хірург дільничної лікарні с. Устя-Зелене Тернопільської області. 1975–1978 рр. – завідувач хірургічного відділення Великодедеркальської районної лікарні Тернопільської області. 1977 р. захистив кандидатську дисертацію на тему “Активність ряду

окислювальних ферментів нейтрофілів і лімфоцитів у хворих тиреотоксикозом”. У 1978–1980 рр. обіймав посаду завідувача хірургічного відділення Знам'янської центральної районної лікарні Кіровоградської області. 1981–1983 рр. – асистент кафедри хірургії факультету післядипломної освіти Тернопільського медінституту. 1983–1987 рр. – головний хірург Тернопільського облздороввідділу. 1988 р. захистив докторську дисертацію на тему “Регіонарний кровоток шлунка і дванадцятипалої кишки в хірургії виразкової хвороби”. У 1987–1997 рр. обіймав посаду завідувача кафедри шпитальної хірургії, одночасно з 1994 р. – проректора з лікувальної роботи, з 1997 р. – ректора Тернопільської державної медичної академії (з 2004 р. – університет) імені І. Я. Горбачевського.

Професор Л. Я. Ковальчук – один з провідних учених-хірургів України, голова Асоціації хірургів Тернопільщини, головний редактор журналу “Шпитальна хірургія”. Він створив оригінальну наукову школу хірургів, здобутки якої добре відомі в Україні та за її межами. Під його керівництвом захищено 10 докторських і 34 кандидатських дисертацій. Він є автором майже 500 наукових і навчально-методичних праць, у т. ч. 8 монографій, 32 винаходів і патентів, 4 атласів операційних втручань, 6 підручників, 5 навчальних посібників. Зокрема, 2010 р. за його редакцією видано фундаментальний підручник “Хірургія”, який відзначено премією Національної академії медичних наук України.

Наділений вродженим талантом менеджера, Леонід Якимович Ковальчук проявив новаторський підхід в організації всіх видів діяльності Тернопільської державної медичної академії, яка під його керівництвом отримала статус університету та вийшла в число провідних вищих медичних навчальних закладів України. Крім медичного факультету, його зусиллями відкрито три нові факультети: фармацевтичний, стоматологічний, іноземних студентів; ліцензовано нові спеціальності – “Медико-профілактична справа”, “Біологія”, “Здоров'я людини”. Тепер функціонують шість навчально-наукових інститутів: інститут морфології; інститут медико-біологічних проблем; інститут фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна; інститут моделювання та аналізу патологічних процесів; перший в Україні навчально-науковий інститут медсестринства;

© І. Я. Дзюбановський

факультет післядипломної освіти реорганізовано в навчально-науковий інститут.

За останні 16 років кардинально зміцнено матеріально-технічну базу університету. Комп'ютеризовано всі кафедри, бібліотеку з чотирма читальними залами і філіалами на всіх клінічних кафедрах та в навчально-наукових інститутах, організовано комп'ютерний центр, 46 комп'ютерних класів з виходом до мережі “Інтернет”. Створено видавництво “Укрмедкнига” з власним поліграфічним комплексом, яке є базовим для ЦМК з ВМО МОЗ України і найбільшим нині спеціалізованим медичним видавництвом в Україні та єдиним, яке друкує продукцію лише українською мовою або в перекладі з української. Видавництво забезпечило україномовними підручниками та посібниками вищі медичні навчальні заклади України III–IV рівнів акредитації на 60 %, а I–II рівнів акредитації – на 80 %. Університет є співзасновником і видавцем 12 всеукраїнських наукових журналів, 10 з яких визнані ДАК України; випускаються обласні газети “Медична академія” та “Університетська лікарня”.

Створено лікувально-діагностичний центр із стоматологічною поліклінікою, який оснащено найновішим обладнанням. У його складі відкрито сучасний Центр дентальної імплантації – перший в Україні, заснований на базі медичного вищого навчального закладу. Створено також навчально-оздоровчий комплекс “Червона калина” з конгрес-центром, готелем, комплексом харчування, спортивно-фізкультурною базою та студентським профілакторієм, у якому щорічно оздоровлюються 20 % студентів. На базі НОК “Червона калина” функціонує навчальний центр з підготовки офіцерів запасу кафедри медицини катастроф та військової медицини, де щорічно відбуваються всеукраїнські тренінги і навчання; зокрема, спільні навчання за участю офіцерів з Німеччини, Данії та Польщі (до речі, кафедри медицини катастроф і військової медицини після скорочення їх кількості залишилися лише в чотирьох медуніверситетах України, в т. ч. у Тернопільському, як одна з найкращих). Крім цього, в навчально-оздоровчому комплексі розташовано ботанічний сад лікарських рослин фармацевтичного факультету.

Налагоджено співпрацю з 29 іноземними вищими медичними навчальними закладами країн Європи та Америки. Тільки 2013 р. там стажувалися понад 140 викладачів і студентів університету. Відповідно до угоди про співробітництво з Університетом Південної Кароліни Апстейт (Спартанбург, США) Тернопільський медуніверситет створив умови для навчання в інституті медсестринства (підрозділі університету) американських громадян; уперше серед медичних

навчальних закладів запроваджено дистанційне навчання за спеціальностями “Сестринська справа-бакалавр”, “Сестринська справа-магістр”. Відбулося вже чотири випуски фахівців. Нині за цією формою навчання здобувають освіту понад 300 іноземних громадян (переважно із США) та майже 200 українських громадян.

Навчання іноземних студентів розпочато з 1997 р. Тепер в університеті здобувають освіту понад 4500 студентів, у т. ч. понад 1500 іноземних громадян з 62 країн світу, понад 90 % яких навчаються англійською мовою. Більше 50 % викладачів університету отримали сертифікати на право викладання студентам англійською мовою.

За результатами вивчення передового європейського та американського досвіду в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського у навчальний процес запроваджено низку інноваційних технологій навчання та нових форм організації навчального процесу з урахуванням традицій вітчизняної вищої медичної та фармацевтичної школи й процесу інтеграції національної вищої освіти до Європейського освітнього простору: методику “Єдиного дня”; циклову систему; практично-орієнтовану Z-систему навчання; матрикули практичних навчочок; дистанційний контроль знань студентів за програмою “Moodle”; об'єктивно-структурований клінічний іспит (ОСКІ) та об'єктивно-структурований практичний іспит (ОСПІ), семестровий тестовий іспит, який не допускає будь-якого втручання в оцінювання знань студентів. Для підготовки висококваліфікованих спеціалістів в університеті функціонує дві програми: “Студентська наука та профорієнтаційне навчання” й “Студент – майбутній фахівець високого рівня кваліфікації”.

З 2006 р. на базі навчально-оздоровчого комплексу “Червона калина” щороку влітку проходять “Літні міжнародні студентські школи”, організовані відділом міжнародних зв'язків Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського. З метою участі у цій школі Україну вже відвідали студенти із США, Польщі, Чехії, Словаччини, Австрії, Нідерландів, Росії, Казахстану, Індонезії, а також інших вищих медичних навчальних закладів нашої країни. У роботі школи беруть участь і студенти Тернопільського державного медичного університету, які вільно володіють англійською мовою.

Активізувалася наукова діяльність. За останні 10 років науковці університету отримали 612 патентів на винаходи. Розроблені в університеті нові методи лікування опіків відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки; два науковці стали заслуже-

ними винахідниками України; чотири працівники кафебри інфекційних хвороб відзначено премією НАМН України. Захищено 62 докторських і 332 кандидатських дисертації. При університеті працюють три спеціалізовані вчені ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій з десяти спеціальностей. Щороку на базі конгрес-центру ТДМУ організують до 30 всеукраїнських і з міжнародною участю наукових форумів. Наукові дослідження проводяться в п'яти наукових лабораторіях, які пройшли державну акредитацію та отримали свідоцтва про державну атестацію. В листопаді 2009 р. на базі модернізованої наукової лабораторії полімеразно-ланцюгової реакції відкрито вірусологічну лабораторію університету для дослідження вірусних матеріалів з метою ідентифікації грипу типу А (H1N1), яка обслуговує потерпілих від грипу та ГРВІ міста й області.

За наказом Міністерства охорони здоров'я України від 07.08.2008 р. Тернопільський медуніверситет затверджено головною організацією з метрологічного забезпечення вищих медичних навчальних закладів підпорядкування МОЗ України. Все це свідчить про високий рівень наукової бази університету.

На коопераційних засадах, відповідно до рішення обласної ради та Кабінету Міністрів України, на базі обласної клінічної лікарні з 1 січня 2010 р. створено університетську лікарню. Вона має стати найкраще оснащеним спеціалізованим лікувально-профілактичним закладом, оскільки, крім фінансування з обласного бюджету, додатково будуть залучені кошти з державного бюджету, а також кошти університету.

У 2010–2012 рр. у п'яти селах області відкрито навчально-практичні центри університету. В найближчих планах – організація центрів “Хоспіс” і “Пункт швидкої медичної допомоги”. Мета створення навчально-практичних центрів: надання медичної допомоги мешканцям села; проходження практики студентами старших курсів медичного факультету та лікарів-інтернів стоматологічного факультету; орієнтація випускників для роботи в сільських медичних закладах. Крім цього, в одному із сіл розпочато реалізацію ще одного пілотного проекту – створення навчально-практичного центру з догляду за людьми похилого віку за аналогом досвіду, отриманого під час стажування викладачів університету в Нідерландах. Є намір також створити п'ять навчально-практичних центрів у м. Тернополі.

У січні 2012 р. за ініціативою Тернопільського медуніверситету створено Міжнародний науково-освітній інноваційно-технологічний консорціум медичних ВНЗ і ВНЗ фізичного виховання та спорту.

Основною метою діяльності консорціуму є формування сучасної ефективної корпоративної системи підготовки кваліфікованих професійних фахівців і наукових кадрів нового рівня в сферах охорони здоров'я, фізичного виховання та спорту (зокрема, здоров'я людини, фізичної реабілітації, фітнесу й рекреації), а також створення ефективної інноваційної системи сфери медичної освіти та науки, фізичного виховання і спорту, реалізація інноваційних проектів на основі інтеграції наукового, освітнього, лікувально-профілактичного, інноваційного та технологічного потенціалу організацій – членів консорціуму, впровадження результатів інноваційної діяльності консорціуму в галузі медичної освіти, фізичного виховання та спорту, пов'язаних з ними сферах діяльності. До складу консорціуму увійшли 24 провідні університети Європи та США.

За підсумками рейтингової оцінки всіх видів діяльності та державного тестування за системою “Крок” Тернопільський медичний університет постійно посідає провідні місця серед вищих медичних навчальних закладів України, а за сумарними показниками 2013 р. Міністерство охорони здоров'я України визначило ТДМУ кращим у нашій країні.

Професор Л. Я. Ковальчук обраний членом-кореспондентом Національної академії медичних наук України, удостоєний почесного звання заслуженого діяча науки і техніки України, нагороджений орденом “За заслуги” III ступеня, Почесними грамотами Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, Міністерства охорони здоров'я України, найвищою профспілковою нагородою – Почесним знаком Федерації профспілок України “За розвиток соціального партнерства”, визнаний “Людиною року” Тернопільщини, занесений у Золоту книгу еліти України, удостоєний звань Почесного професора Університету Південної Кароліни (США) та Тбіліського державного медуніверситету (Грузія), нагороджений Срібною медаллю Вроцлавського медичного університету (Польща), іменною ювілейною медаллю Братиславського медичного університету (Словаччина).

Леоніда Якимовича Ковальчука знали як активного громадського діяча. З 2009 р. він був депутатом Тернопільської обласної ради, головою комісії з охорони здоров'я, материнства і дитинства, очолював комісію з реформування охорони здоров'я Тернопільщини.

Леонід Якимович Ковальчук був великою та яскравою особистістю, реформатором медичної освіти та охорони здоров'я України, доброю і чуйною людиною. Світла пам'ять про нього назавжди збережеться у наших серцях та в історії рідного університету.